

Ad thessalonicenses I.

Ulpote referrī ad affirmatiōē p̄dicatiōis v̄l ad modū p̄dicandi. Si ad p̄mū sic p̄firmata fuit p̄dicatio mea vobis nō argumētis s̄ v̄tute miraculoꝝ. Un̄ d̄r Mar. vlti. Dño cooperāte ⁊ p̄monē p̄firmāte sequētib⁹ signis. ¶ Itē in datione spūs sc̄ti. Act. io. Adhuc loquēte petro v̄ba hec: cecidit spūs sc̄tus sup̄ oēs q̄ audiebāt v̄bū r̄c. Heb. z. Cōtestāte deo signis ⁊ portentis ⁊ varijs v̄tutib⁹ ⁊ spūs sc̄ti distributionibus r̄c. Et in plenitudine r̄c. Et hoc addit ne crederēt se min⁹ recepisse q̄ indei. Quasi dicat. Spūs sc̄tus nō ē p̄finaꝝ acceptoꝝ: s̄ in ea plenitudine fuit apud vos sicut apud iudeos. Act. z. Repleti sunt oēs spū sc̄to r̄c. S̄z si ad 3^m sic v̄tute. i. v̄tuosam vitā vobis ostēdēs. Act. i. Lepit dñs faceꝝ ⁊ docere r̄c. Et in spū sc̄to. s̄ suggerēte. Mat. io. Nō estis vos q̄ loq̄mini r̄c. In plenitudine multa. s̄ q̄ instruxi vos de oib⁹ q̄ p̄tinēt ad fidē necessariā. Inducit at̄ eoz testimonium ad h̄ cū dicit. Quia vos scitis r̄c. i. q̄lia dona ⁊ virtutes oñidm⁹ in vobis. z. Cor. 5. Spero autē ⁊ in p̄scientijs vestris manifestos nos esse.

¶ Deide cū dicit. (Et vos imitatores r̄c.) oñdit quō p̄dicatiōē suā v̄tuoſe receperūt: nec pp̄ tribulatiōes recesserūt. Et p̄mo ostēdit eoz v̄tutē in h̄ q̄ alios imitati sunt. Sc̄do q̄ alyis se imitabiles p̄stiterūt. ¶ Ita vt facti sitis r̄c. Circa p̄mū duo facit: q̄ p̄mo oñdit quos sunt imitati. Sc̄do in q̄b⁹ sunt imitati ibi. (Excipietes r̄c.) Circa p̄mum dicit q̄ imitati sūt eos quos debuerūt. s̄. platos. Et iō dicit. Imitatores vos facti r̄c. philipp. 3. Imitatores mei estote fratres r̄c. S̄z imitati sunt nō in eo in quo deliquim⁹ sicut homines: s̄z in quo imitamur x̄p̄s. Un̄ ⁊ d̄r. p̄. Cor. 4. Dixi imitatores mei estote sicut ⁊ ego x̄p̄i. i. in quo imitat⁹ sum x̄p̄s. s̄. in patiētia tribulatiōis. Mat. 16. Si q̄s vult post me venire abneget semetip̄s ⁊ tollat crucē suā ⁊ sequat̄ me r̄c. p̄. Pe. z. X̄p̄s passus p̄ nobis vobis reliquēs exēplū vt sequamini vestigia ei⁹ r̄c. Et iō dicit. In multis tribulationibus. i. q̄nis multa tribulatio imineret pp̄ v̄bū: tñ illud accipitis cū gaudio. Jac. i. De gaudio existimate fr̄es mei cū in tentatiōes varias icideritis r̄c. Act. 5. Ibat apli gaudentes a cōspectu cōcily: q̄ni digni habiti sunt p̄ noie iesu cōtumeliā pati r̄c. Cū gaudio spūs sancti. Nō alio quo: quia q̄ est amor dei: q̄ facit gaudiū patiētibus pp̄ x̄p̄m q̄ amāt eū. Lan. 8. Si dederit hō oēs subam dom⁹ sue p̄ dilectione q̄si nihil dispiciet eaz. ¶ Et sic estis imitatores n̄ri q̄. s̄. alyis estis imitabiles. Un̄ dicit. Ita vt ⁊ facti sitis r̄c. Circa q̄d tria facit: q̄ p̄mo oñdit eos eē imitabiles. Sc̄do quō eoz fama divulgata ē ibi. (Vobis. n. diffamat⁹ ē r̄c.) Tertio quō ab oib⁹ laudabatur populis ibi. (Ipsi. n. annūciāt r̄c.) Dicit ḡ. Ita perfecte nos imitati estis vt sitis facti forma. i. exēplū vite nō solū in terra v̄ra: s̄z in alyis. Mat. 5. Sic luceat lux v̄ra corā hoib⁹ vt videāt opera v̄ra r̄c. S̄z credētib⁹ forma facti estis q̄b⁹ fides v̄ra innotuit. Ad q̄d bonitas v̄ra accessit. Vobis. n. diffamat⁹ ē p̄mo dñi. i. p̄dicādi dñm. i. v̄ra fama diffusa ē nō nō in macedonia ⁊ achaia q̄ sūt vobis vicine. s̄z fides v̄ra ad deū p̄fecta. i. quā deus acceptat ⁊ cōiungit vos deo. q̄ ē in oī loco divulgata. Ro. i. Fides v̄ra annūciāt in vniuerso mūdo r̄c. Et signū hui⁹ est: q̄ nō ē necesse r̄c. Boni enī p̄dicatores ē bona alioꝝ in exēplū adducere. z. Cor. 9. Vestra enīz emulatio prouocauit plurimos.

¶ Deide cū dicit. (Ipsi. n. r̄c.) ponit eoz laudes q̄ ab alyis laudabant q̄ de vobis annūciāt r̄c. puer. vlt. Laudant illā in portis opera ei⁹ r̄c. Laudāt autē in vobis meā p̄dicatiōē ⁊ v̄ram p̄uersiōē. Annūciāt ḡ q̄lē itroitu habuerimus ad vos: q̄ cū magna difficultate ⁊ in tribulatiōibus. Laudāt etiā v̄stram cōuersiōem. Et ostendit quō a quo ⁊ ad quid cōuersi sunt. Quo ad p̄mū dicit. Et quomodo cōuersi estis ad deū. i. q̄s facilius ⁊ p̄fecte. Jobel. z. Cōuer

tissimi ad me in toto corde v̄ro r̄c. Ecclesi. 5. Ne tardes cōuertere ad dñm ⁊ ne differas de die in diē r̄c. Quo ad 2^m dicit. A simulacris. p̄me Cor. 12. Scitis q̄ni cū gentes essetis ad simulacra muta p̄t ducebamini eūtes r̄c. Quo ad 3^m dicit seruire deo. s̄. seruitute latrē: nō creature. s̄z deo. Contra q̄d d̄r. Ro. i. Seruierūt creature potius q̄ creatori r̄c. Et dicit. Viuo vt excludat ydolatrie cultum: quia ydolatre colebant quosdā mortuos: quoz aias dixerūt deificatas: sicut Romulum ⁊ Herculez. Et ideo dicit. viuo. Deutero. 32. Viuo ego in eternum r̄c. Item quia platonici putabant quasdam substantias separatas deos esse participatione. Dicitur vero non participatione diuine nature. sed quia seruientes sunt remunerandi: ideo quia sic estis restat vt remuneratiōē expectetis. Un̄ dicit. Et expectate filium eius: scilicet dei de celis descendentes. Luce. 12. Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando reuertatur a nuptijs r̄c. Esa. 30. Beati omnes qui expectant eum r̄c. Illi autem sunt qui sunt lumbis percincti. Duo autem expectamus: scilicet resurrectionem: vt scilicet ei conformemur. Unde dicit. Quēz suscitauit ex mortuis iesum. Romanoꝝ. 8. Qui suscitauit iesum christus a mortuis viuificabit ⁊ mortalia corpora v̄stra r̄c. philipp. 3. Reformabit corpus humilitatis nostre configurationem corpori claritatis sue r̄c. Item liberari a pena futura que imminet reis. A causa autem pene. scilicet a peccato liberamur per x̄p̄s. Unde dicit. Qui eripuit vos r̄c. Apoc. 6. Abscōdite vos a facie sedētis sup̄ thronū ⁊ ab ira agni r̄c. Ab hac ira nullus pōt nos liberare nisi christus. Mat. 3. Quis demonstrabit vobis fugere a ventura ira?

CAP.

II.

Nam ipsi scitis fratres introituꝝ nostrum ad vos: quia non inanis fuit sed ante passi multa ⁊ contumelijs affecti sicut scitis in philippis fiduciam habuimus in deo nostro loqui ad vos euangelium dei multa sollicitudine. Exhortatio enim nostra non de errore neq̄ de immundicia: neq̄ in dolo: sed sicut probati sumus a deo vt crederetur nobis euangelium ita loquimur: non quasi hominibus placentes sed deo qui probat corda nostra. Neq̄ enim ali quando fuimus in sermone adulationis sicut scitis neq̄ in occasione auaricie: deus testis est nec querentes ab hominibus gloriaz neq̄ a vobis: neq̄ ab alijs: cum possemus vobis oneri esse vt christi apostoli. Sed facti sumus paruuli in medio v̄strum tanquam si nutrix foueat filios suos: ita desiderantes vos cupide: volebamus tradere vobis non solum euangelium dei: sed etiam animas nostras quoniam charissimi nobis facti estis. Admores enī facti estis fratres laboris nostri ⁊ fatigationis nocte et die operantes: ne quem v̄strum grauaremus predicauimus in vobis euangelium dei. Vos testes estis ⁊ deus q̄s sancte ⁊ iuste ⁊ sine querela vobis qui credidistis affuimus sicut scitis qualiter vniūqueꝝ v̄strū sicut pater filios suos deprecantes vos ⁊ consolantes. testificati su

inuis vt ambularetis digni do qui vocauit vos
in suum regnum ⁊ gloriam.

¶ **S**upra comendauit eos q̄ in tribulatiōibus verbis dei
repperūt: hic comēdat eos q̄ ab eo nō recesserunt ppter
tribulationes. Et circa h̄ tria facit: q̄ p̄mo commemorat eo-
rū tribulatiōes. Sc̄do ostendit quale eis remediū adhi-
buit in 3° cap. ibi. (Propter qd̄ rē.) Tertio propter qd̄ ibi.
(Nūc viuimus rē.) Quā vero supra dixit de eis nūciari
ab oibus introitū apli ad eoz conuersionē: iō p̄mo agit de
itroitu suo. Sc̄do de eoz uersionē ibi. (Jō ⁊ nos gr̄as rē.)
Circa p̄mū tria facit: q̄ p̄mo comēmorat suā cōstātiā quā
habuit anteq̄ ad eos veniret. Sc̄do sinceritatez doctrine
per quā eos cōuertit ibi. (Exhortatio enī nostra rē.) Ter-
tio sinceritatē sue conuersionis cum conuersis ibi. (Uos
enim rē.) Iterum p̄ma in duas: q̄ p̄mo premittit tribula-
tiones quas passus est anteq̄ ad eos veniret. Sc̄do quō fi-
ducia ex hoc nō amisit: ibi. (Fiduciā habuimus rē.) Dicit
ḡ. Dico q̄ annūciat itroitū n̄m quē ⁊ vos scitis: quoniam nō
fuit inanis. i. leuis: s̄ difficilis: q̄ per multas tribulatiōes.
Uel nō inanis. i. vacuus s̄ plenus. Gene. p̄. Terra erat ina-
nis ⁊ vacua rē. Uel nō inanis. i. mobilis sed stabilis. Phil.
2°: Nō in vanū cucurri neq̄ in vanū laboraui rē. S̄z an-
sumus passi passiōes corporales. puer. 19°. Doctrina viri p̄
patiētīā noscīt. ps. Bene patiētes erūt vt annūciēt rē. Itē
sp̄uales quia cōtumelias ex hoc affecti in philippis vbi p̄-
pter curationē phitonisē passus est tribulatiōes. Et hec ci-
uitas est macedonia. Nec tamē ppter hec fiducia predicā
di est extincta. Esa. 12. Ecce deus saluator meus fiducia rē
agam ⁊ nō timebo rē. Et hec fiducia fuit pdicandi ad vos
euāgelii dei in multa sollicitudine de vstra cōuersione.
Ro. 12. Qui p̄est in sollicitudine. ⁊ Cor. 11. Preter ea q̄ ex-
trinsec̄ sūt istātia mea q̄tidiana sollicitudo oīuz ecclīaz.
¶ **D**einde cū dicit. (Exhortatio) ostendit sinceritatē sue pre-
dicationis. Et circa hoc duo facit: q̄ p̄mo pbat sinceritatē
sue doctrine. Sc̄do quedā que dixerat exponit ibi. (Non
quasi hoibus rē.) Circa p̄mū duo facit: q̄ p̄mo excludit cor-
ruptionē doctrine. Sc̄do ponit sinceritatē ibi. (Sed sicut
pbati rē.) Doctrina autē corrupit vel ppter rem que do-
cetur vel ppter itētionē docētis. Propter p̄mū dupl̄ cor-
rupit doctrina. s. vel p̄ errore sicut docēs salutem eē per
xp̄m cum legalibus. ⁊ Thi. 3. Mali hoies ⁊ seductores p̄-
ficiēt in peius errantes ⁊ in errore mittētes: rē. Ideo dicit
Exhortatio enī nostra nō est sic aliquoz ex errore vel pro-
pter imundiciā: sicut dicētū vacandū esse voluptatibus q̄
doctrina est a quodā nicholao: qui pmisit pmiscua matri-
monia: cōmunicās alyis suā vxorē. Ideo dicit. Nec de imun-
dicia. Apoc. 2. Permittis mulierē iezabel: que se dicit p̄p̄e
tam docere ⁊ seducere seruos meos fornicari ⁊ māducare
de ydolotitis rē. Job. 6. Nō iuenietis in lingua mea iniqui-
tatē rē. Itē nec est exhortatio in dolo sicut quorundā q̄
licet verū dicāt habēt tamē itētiōez corruptā: q̄ non p̄-
ctū auditoz neq̄ dei honorē s̄ suuz querūt honorē. Lōtra
qd̄ dicit. Neq̄ in dolo. Jere. 9. Sagitta vulnerans lingua
eoz doluz locuta est rē. Sua ḡ pdicatio nō est corrupta: s̄
sincera. Sincerū autē aliqd̄ est qd̄ seruat suaz nām. tunc est
predicatio sincera quando quis docet eo tenore ⁊ fine quo
sp̄s docuit. Et ideo dicit. Sed sicut pbati. i. eo modo et ea
itentiōe qua deus nos elegit ⁊ approbauit ad pdicandum
euāgelium loquimur. Gal. 2. Creditū est mihi euāgelium
preputy sicut petro circūcisiōis rē. Act. 9. Uas electiōis ē
mihi iste: vt portz nom̄ meū corā gētib⁹ ⁊ regib⁹ ⁊ filijs isrl̄.
¶ **D**einde cū dicit. (Nō q̄si hoibus rē.) ostendit q̄ sua pdica-
tio nō est in dolo. P̄mo excludens illud per qd̄ videre
eē dolosa Sc̄do manifestat per signum ibi. (Neq̄ aliquā

do rē.) Tertio p̄ causaz ibi. (Neq̄ in occasione rē.) Pro-
pter p̄mū dicit. Predicatio mea nō ē quasi hoibus placēs
s. finalr̄ ps. Dissipata sunt ossa eoz q̄ hoibus placent. Gal.
p̄mo. Si hoibus placere xp̄i fr̄uus nō essem rē. Aliquando
tamē debēt velle placere hoibus ppter gloriam dei vt p̄-
dicatio magis fructificet: sicut dicitur p̄^o Cor. 10°. Ego per
omnia omnibus placeo rē. S̄z deo rē. Prouer. 16. Omnes
vie hoium patēt oculis eius rē. Duius autem signum ē q̄
nō adulationibus loquētes eis placētia. Esa. 30. Loquimur
ni nobis placētia: videte nobis errores rē. puer. 24. Non
lactes queq̄ labys tuis rē. Et idē ostēdit p̄ cām. Propter
duo enim aliqs̄ q̄rit hoibus placere. s. vel propter b̄nficia:
vel ppter gliam. Hoc autē hic excludit: ⁊ p̄mo p̄mū dicit.
Neq̄ fuimus rē. q̄ nō solū adulationē deuicauimus: s̄ et
oēm occasione avaricie. p̄^o Thi. 6. Existimantiū questum
eē pietatē rē. Jere. 6. A minori quippe vsq̄ ad maiorē oēs
avaricie studēt rē. Sc̄do sc̄oz ibi. (Neq̄ querētes a vobis
neq̄ ab alyis gliam) de doctrina cuiz haberem⁹ vñ posse-
mus gliari ⁊ accipe: imo oneri eē: q̄ debebāt ei gliam ⁊ su-
stetationē. Et vocat onus q̄ puerse eis pdicātes vltra mō-
dū hec ab eis querebāt. Esa. 3. Uos enī depasti estis vineā
meā: ⁊ rapina pauperis in domo vestra rē.

¶ **D**einde cū dicit. (S̄z facti sumus rē.) manifestat hec duo
⁊ p̄mo q̄ nō querit humanā gliāz. Sc̄do q̄ nec occasione
avaricie ibi. (Memores enī estis rē.) Circa p̄mū duo facit.
q̄ p̄mo ostēdit suā humilitatē. Sc̄do sub similitudine ostēdit
suā sollicitudinē ibi. (Tāq̄ si nutrix rē.) Ponit ḡ p̄mū di-
cēs q̄ facti sūt paruuli rē. i. humiles. Eccl̄. 32. Rectorē te
posuerūt noli extolli: esto in illis quasi vn⁹ ex ipsis rē. Nō
ostēdit in similitudine dicēs. tāq̄ si nutrix q̄. s. cōdescēdit in
fanti balbutiēdo ei loquēs vt puer loq̄ discat ⁊ in gestibus
ei etiā cōdescēdit. p̄^o Cor. 9. Quibus oīa factus sum. p̄^o Cor.
3. Tāq̄ puulis i xp̄o lac vob̄ potū ddi nō esca rē. Etia aias.
Jo. 10. Bon⁹ pastor aīaz suā dat p̄ ouib⁹ suis rē. Quā charis-
simi rē. ⁊ Cor. 12. Ego autez libentissime impendam ⁊
superimpendar ego ipse p̄ aiab⁹ vestr̄is: licet plus vos di-
ligens minus diligar.

¶ **D**einde cum dicit. (Memores enī estis rē.) ostēdit sc̄oz
dicēs. Itē neq̄ p̄ occasione avaricie: q̄ nihil a vobis sum-
psim⁹ s̄z de labore: q̄ laboris rē. Et aliq̄ laborāt qd̄ez: s̄z ex
solatio: s̄z nos nō s̄z cū labore. Jō dicit laboris n̄i. Nec p̄
exercitationē corp̄is: s̄z cū fatigatiōe. Uñ dicit. Et fatiga-
tiōis. Aliq̄ et laborāt de die nos de nocte. per B. n. voluit
arcere pseudo q̄ nimis accipiebāt: ⁊ ppter ociosos iter eos
p̄^o Cor. 4. Laboramus opantes in manibus n̄ris.

¶ **D**einde cū dicit. (Uos enī estis rē.) Ponit puritatē sue cō-
uersatiōis: ⁊ p̄mo quomō sancta quo ad vitam. Sc̄do quō
sollicita quo ad doctrinam ibi. (Qualiter vnūqueq̄ rē.)
Dicit ergo. Scitis quoniam sancte. i. pure. Leui. 11. ⁊ 19. San-
cti estote q̄ ego sanctus sum. Iuste quo ad primū. Tit. 2.
Sobriet ⁊ iuste ⁊ pie viuamus in hoc seculo rē. Sine q̄rela
nobis credidistis. i. ex quo credidistis nihil agentes: vnde
quis posset scādalicare vnūqueq̄ vestrū singulariter. No-
ta q̄ singularis pdicatio quādoq̄ multū valet. (Tāq̄
pater. p̄^o Cor. 4. In xp̄o iesu p̄ euāgelium ego vos genui.)
¶ **D**eprecātes. Philemon. Multā fiduciā habēs in xp̄o
iesu iperādi tibi. qd̄ ad rē p̄inet: ppter charitatem magis
obsecro. Et cōsolationē p̄ verba lenia. Lōtra qd̄ dicit Eccl̄.
34. Cum austeritate imperabatis eis ⁊ cuiz potētia rē. Esa.
61. Ut cōsolarer omnes lugētes ⁊ ponere cōsolationē lugē-
tib⁹ syon rē. Et qd̄ pdicasti. Ut digne. i. vt vstra conuersa-
tio esset talis qualis decet ministros christi. Col. p̄mo. Am-
buletis digne deo per omnia placētes rē. Deo qui vos rē.
Sap. 6. Concupiscentia itaq̄ sapiētie deducet ad regnūz
perpetuum.

¶ **L**ectio. II.

Ad thessalonicenses I.

Ideo et nos gratias agimus deo sine intermissione: quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditus dei: accepistis illud non ut verbis hominum: sed sicut est vere verbum dei: quod operatur in vobis qui credidistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei que sunt in iudea in christo iesu: quia eadem passi estis et vos a conturbulibus vestris sicut et ipsi a iudeis: qui et dominus occiderunt iesum et prophetas: et nos persecuti sunt: et deo non placet: et omnibus hominibus aduersantur: prohibentes nos gentibus loqui ut salui fiant ut impleant peccata sua semper. Peruenit enim ira dei super illos usque in finem. Nos autem fratres desolati a vobis ad tempus horre: aspectu non corde abundantius festinauimus faciem vestram videre cum multo desiderio quoniam volumus venire ad vos ego quidem paulus et semel et iterum: sed impediuit nos sathanas. Que enim nostra spes aut gaudium aut corona glorie? Nonne vos ante dominum nostrum iesum christum in aduentu eius? Vos enim estis gloria nostra et gaudium.

Supra ostendit apostolus qualis fuit ad eos introitus suus: hic ostendit qualis fuit eorum conuersio. Et circa hoc duo facit: quod primo ostendit quod perfecte conuersi sunt per fidei firmitatem. Secundo quod fortiter perstiterunt in tribulationibus ibi. (Vos enim etc.) Ponit ergo primo bona eorum pro quibus gratias agit: et reddit rationes. Dicit ergo ideo: quod sollicito vobis predicauimus sicut patris filius: ideo de bonis vestris gratias ago: sicut pater de filiis. et Iohannes. Maiorem horum non habeo gratiam quam ut audiam filios meos in veritate ambulare. Philip. 4. Cum gratiarum actione. Sed de quo: Quoniam cum accepissetis a nobis etc. Gratias debet agere predicator quando verbis eius in auditoribus proficit. Et dicit verba auditus dei per nos. ps. Audiam quid loquatur in me dominus deus etc. Ro. 10. Fides enim ex auditu: auditus autem per verbum christi etc. (Accipistis illud. i. firmiter in corde tenuistis. Non ut verbis hominum: quod vana verba hominis. et Cor. 13. An experimentum queritis eius quod in me loquitur christus. et Pet. 2. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia: sed spiritu inspirati locuti sunt sancti dei homines. Et quare gratias agitis: quod hoc ipsum quod credidistis deus in vobis operatus est. Phil. 2. Deus est qui operatur in vobis velle et perficere pro bona voluntate. Esa. 26. Dia opera nostra operatus es in nobis domine.

Deinde cum dicit. (Vos enim etc.) Ostendit quod fortiter perstiterunt in tribulationibus. Et circa hoc duo facit: quod primo ponit tribulationes eorum in quibus steterunt. Secundo quod remedium proposuit adhibere ibi. (Vos autem etc.) Item prima diuidit in duas. quod primo commemorat eorum patientiam in aduersis. Secundo reprehendit eos qui intulerunt aduersa ibi. (Qui christum etc.) Dicit ergo. Accipistis verbum non ut est hominum sed dei: quod exponit vobis per illos usque ad mortem. Per hoc enim quod homo moritur propter christum testificatur quod verba fidei sunt verba dei. Et ideo martyres ideo est quod testes. (In iudea. Ibi enim fides christi primo est annunciata. Esa. 2. De syon exibit lex et verbum domini de hierusalem. Ibi etiam primo persecutio fidei facta fuit. Act. 8. Facta est autem in illa die persecutio magna in ecclesia que erat hierosolymis etc. Deb. 10. Rememoramini autem pristinos dies in quibus illuminati magnam certamen sustinistis passionum etc.

Et isti filii passionum passi sunt. Et ideo dicit. Eadem passi a conturbulibus vestris. i. ab infidelibus thessalonicensibus. Mat. 10. Inimici hominis domestici eius.

Deinde cum dicit. (Qui et ipsum dominum etc.) Vituperat iudeos a quibus cepit persecutio. Et primo commemorat eorum culpam. Secundo rationem culpe ibi. (Ut impleat etc.) Circa primum tria facit. quod primo eorum culpam ponit in comparatione ad dei ministros. Secundo ad ipsum deum. Tertio ad totum genus humanum. Ministri dei sunt predicatorum. Predicatio autem principaliter est a christo: figuratim a prophetis: executiue ab apostolis. Contra hos tres insurrexerunt iudei. Et primo dicit de christo ibi. (Qui et dominum etc.) Mat. 21. Dicere heres venite occidite eum. Nec obstat si gentiles occiderunt eum: quod ipsi suis vocibus petierunt eum occidi a pilato. Jere. 12. Facta est hereditas mea mihi quasi leo in silua dedit contra me vocem etc. Secundo dicit de prophetis ibi. (Et prophetas.) Act. 7. Quos prophetarum non sunt persecuti patres vestri et occiderunt eos qui pronuntiabant de aduentu iusti cuius vos nunc predatores et homicide fuistis. Tertio dicit de apostolis. Et nos. scilicet apostolos. Mat. 10. Tradet vos in conciliis etc. Secundo ponit culpam in comparatione ad deum ibi. (Deo non placet) licet crederet in hoc se obsequium prestare deo. Jo. 16. Sed quod celum dei habet non solum sciam ideo deo non placet: quod non faciunt recta fide. Et sine fide impossibile est placere deo. Deb. 12. Iratus est furor domini in populo suo etc. Tertio ostendit eorum culpam in comparatione ad totum genus humanum cum dicit. Oibus hominibus aduersantur. Hebr. 10. Manu eius contra omnes etc. Aduersantur autem in hoc: quod prohibet et impedit predicationem gentium et conuersiones. Act. 11. Reprehenditur petrus quod iuit ad cornelium. Item Luc. 15. Filius maior. scilicet populus iudeorum turbatur: quod filius minor. i. populus gentium recipit a patre. Esa. 45. Ut qui dicit patri quod generas: Numeri 11. Quis det ut omnes populi prophetet. Ratio autem huius culpe est ex divina permissione: quod vult quod impleant peccata sua. Diuum enim que fiunt siue bona siue mala est quodam certa mensura: quod nihil est infinitum. Et omnium istorum mensura est in prescientia. Bonorum quodammodo in eius preparatione. Ephes. 4. Quod unicuique vestrum datur gratia secundum mensuram donationis christi. Malorum vero in permissione. quod si aliquid sunt mali non tamen quantum volunt: sed quantum deus permittit. Et ideo tamen diuinitus quantum diuinitas ad hoc quod deus permittit. Mat. 23. Implete mensuras patrum vestrorum etc. Et ideo dicit. Ut impleat etc. Deus enim dedit iudeis post passionem christi spacium penitentie per 40. annos nec conuersi sunt: sed addebant peccata peccatis. Et ideo deus non plus permisit. Unde dicit hic. Peruenit ira dei etc. 4. Reg. 22. Ira dei magna successa est contra nos. quod non audierunt patres nostri verba libri huius etc. Luc. 21. Erit enim pressura magna super terram et ira populo huic etc. Et non credas quod hec ira sit per centum annos: sed usque ad finem mundi quam plenitudo gentium intrauerit etc. Luc. 19. et 21. et Mat. 13. Non relinquet lapis super lapidem quod non destruat.

Deinde cum dicit. (Nos autem etc.) Ostendit remedium quod eis propositum fuit adhibere. scilicet quod personaliter iret ad eos. Et circa hoc duo facit. quod primo ponit propositum sue visitationis. Secundo impedimentum ibi. (Sed impediuit etc.) Tertio causam quare volebat ire ibi. (Que autem est etc.) Dicit ergo. Nos fratres desolati a vobis a quibus eram separati vel propter tribulationes vestras. ore. i. careret colloquutione. Et aspectu. i. careret visione. propter hec enim duo necessaria est amici presentia: quod est consolatiua: sed corde sumus presentes. ps. 5. Ego absens quodammodo corpe presentis autem spiritu etc. Abundantius festinauimus faciem vestram. Ut sic corde sic et corpore presentis esset. Ro. 15. Cupiditate habes veniendi ad vos ex multis iam precedentibus annis etc. Festinauimus. dicit pluraliter: quod scribit ex persona trium. scilicet Siluani et Timothei. Ideo et volumus omnes forte semel: sed ego paulus semel et iterum: id est bis proposui: sed impediuit nos sathanas: id est procurauit impedimenta forte per aeris tempestates. Apoc.

7: Isti sunt angeli qui tenent ventos.

C Deinde cū dicit. (Que est enim.) Ostendit causam ppositi. pmo q̄rum ad futurum. Secūdo q̄rum ad presens ibi. (Nos enīz rē.) Dicit ergo. Desidero videre vos et gratias ago de bonis vestris quando venerit vnicuiq̄ scdm opera. Maxima enī est retributio predicatori ex his quos cōuertit ad gaudium: qz gaudium illozum est gaudium apostoli: qz bonum eoz est bonum apostoli. bonus enim effectus reducitur in bonū cause. Aut corona glorie: qz pro certaminibus eoz: et iste qui induxit ad certandum coronabitur. dux enīz qui induxit milites ad pugnam coronabitur. Ecc¹. 30°. Qui docet filium laudabit in illo et in medio domesticoz in illo gloriabit rē. Nec in q̄ spes que est: Nōne vos? Immo sic. In futuro ante dñm nostrū iēsum xpm in aduentu eius: sed etiam in presenti vos estis apud omnes fideles gloria nostra. p^o cor. 9. Melius est mihi mori q̄ vt gliam meā quis euacuet rē. Et gaudiū quo letor de bonis vestris in presenti.

CAP.

III.

Propter quod nō sustinētes amplius placuit nobis remanere athenis solis et misimus thimortheum fratrem nostrum et ministrum dei in euāgelio christi. ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra. vt nemo moueat in tribulationibus istis. Ipse enī scitis q̄ in hoc positi sumus. Itaqz et cum apud vos essemus. predicabamus vobis passuros nos tribulationes: sicut et factū est et scitis. Propterea et ego amplius nō sustinēs nisi ad cognoscēdum fidē vestraz. ne forte tentauerit vos is qui tentat: et inanis fiat labor noster. Nunc autem veniente thimortheo ad nos a vobis et annunciante nobis fidem et charitatem vestraz: et quia memoriam nostri haberis bonaz semper desiderātes nos videre sicut et nos quoqz vos: ideo consolati sumus fratres in vobis in omni necessitate et tribulatiōe nostra per fidez vestram: quoniā nunc viuimus: si vos statis in domino. Quam enim gratiarum actionem possumus deo retribuere p vobis in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante deum nostrum nocte ac die abūdātius orātes vt videamus faciem vestraz et cōpleamus ea que desunt fidei vestre. Ipse autem deus et pater noster et dñs iēsus xps dirigat viam nostram ad vos. Vos autē dñs multiplicet et abundare faciat charitatem vestram in inuicem et in omnes: quēadmoduz et nos in vobis ad confirmanda corda vestra sine querela et sanctitate ante deum et patrem nostrum in aduētū domini nostri iēsu christi cū oibus sanctis eius. Amen.

Cōmemorauit tribulatiōes quas passi erant et remediū qd̄ pposuit eis impēdere: hic ostēdit quomō eis subuenit. i. visitando per thimortheū. Et pmo agit de missione nuncy. Secūdo de relatione facta per eū ibi. (Nunc autē rē.) Tertio de effectu relationis in aplo ibi. (Ideo cōsolati rē.)

Itē pma in tres: qz pmo premitit eam quare misit eū. Secundo qualē misit. Tertio eam ppter quā misit. Dicit ergo. ppter qd̄. i. qz impediuit nos satbanas: tamē vos estis glia nra: ideo nō sustinentes pōdus amoris inclinantis ad vos. Esa. p. Facta sunt mihi molesta rē. Sen. 45. Nō se poterat eis cobibere. Placuit nobis. i. paulo et siluano remanere athenis solis et misimus thimortheū q̄ erat aplo cōuenientissimus. Pbil. 2. Neminē habeo tā vnamimē q̄ since ra affectione p vobis sollicitus sit. p^o Cor. 4. Misit ad vos thimortheū q̄ est filius me^o charissimus et fidelis in dño rē. Grēm p charitatē adiuuans. puer. is^o. Frater q̄ iuuatur a fratre q̄ si ciuitas firma rē. **C** Misit rē. Eccle dignitatis est. r^o Cor. ii. Ministri xpi sunt et ego rē. Mittit autē ad cōfirmādum eos et referendū sibi.

C Deinde cū dicit. (Ad cōfirmanduz rē.) Ostēdit q̄ mittit ad cōfirmādū. Et pmo facit hoc. Secūdo ponit rō cōfirmationis ibi. (Ipse enī rē.) Dicit g. Dico ad cōfirmādos et exhortandos: qz p exhortatiōes animus hoīs cōfirmat. Job 4. Vacillantes cōfirmauerūt simones tui rē. Lu. 22. Et tu aliqñ cōuersus cōfirma frēs tuos rē. Et indigetis exhortari in fide vestra vt nemo moueat in his tribulatiōibus. Eccles. 10. Si spūs ptātē habētis ascēderit sup te locū tuū ne dimiseris rē. Est autē rō duplex cōfirmās. Una ex ordinatione dina. Ipse enī scitis rē. Quasi dicat. Ita voluit de^o vt p tribulatiōes in celū itaretis. Act. 14. Per multas tribulatiōes opz nos itare in regnū dei. Et r^o Thi. 3. Dēs q̄ pie volūt viuere in xpo iēsu psecutionē patientē rē. Per hanc viā iuit xps. Luc. vlt. Oportuit xpm pati et resurgere et sic itare in gliam suā rē. Alia rō est ex pte pnciationis: qz preuisa minus ferūt. Unū dicit. Nā et cuz apud rē. i. qz ego pdixi vobis tribulatiōes q̄s estis passi in istis ānis: misit rē. Quatr. i. eētis fortes in fide. puer. 27. Diligenter agnosce vultū pecoris tui et greges tuos cōsidera. **C** Is q̄ tentat. scz dyabolus. Mat. 4. Accedēs tentator. Ho. Liii^o offiū ē tentare. Sz 3. Tētat mūdus et caro. Ja. p. Unusq̄sqz tentat a cōcupiscētia sua rē. Itē Sen. 22. Tētauit dōs abraā rē. Rñ deo. Tētare ē expimētū de aliq̄ sumere. In b^o cōsiderādū ē ad qd̄ velit sumere et quō. Nā b^o ē triplr. Vel vt ipse cognoscat. Vel vt aliū cognoscere faciat. Prio mō dōs nō tentat. ipse enī scit qd̄ ē i hoīe. Jo. 2. Si z^o mō sic dōs tētauit abraā scz vt alij scirēt fidē ei^o. Sz p^o tētare est duplr: scz vt pmo ueat ad bonū sic eps pmouēdos examiat: vel aliq̄s tentat vt decipiat: et b^o ē dyaboli: qz. i. ingrit cōditiōez hoīs vt fm diuersas cōditiōes ad diuersa vitia ad q̄ pni sunt iudicat. p^o Pe. 5. Aduersari^o v^o dyabolus rē. Offiū g^o ē tentare ad decipiēdū. Mūdus autē et caro dñr tētare mālr: qz p ea ad q̄ ipsa iclināt sumit expimētū de hoīe vtrū firm^o sit ad mā data dei et dilectiōez. Si enī vicerit cōcupiscētia nō pfecte diligit deū. Et silr qñ res mūdi v^o terrēt v^o afficiūt. **C** Et ianis: qz si tētatiōi nō resistitis labor v^o eēt ianis. Gal. 4°. Timeo vos ne forte sine cā laborauerim i vob. Ecce h. is^o. Dēs iusticie ei^o q̄s opat^o ē nō recordabūt. Inanis āt d^o re spcū mercedis eterne: tñ bōa añ pctm̄ cōmissa ad aliqd̄ valēt: qz p^o pniā reuiscūt et dispōit q̄s facit ad puerdēdū.

C Deinde cū dicit. (Nūc āt rē.) ostēdit quō retulit thimorthe^o bōa eoz pntinētia ad deū et aplz. Ad deū fidē et charitatē Gal. 6. In xpo iēsu n3 circūcisio aliqd̄ valz: n3 ppuū: s3 noua creatura. Sz fidē ēt ad aplz. vñ dicit. Et qz mēozia. Ecc¹ 49. Mēozia vosie i pōne opis scā op^o pignētary rē. p^o io. Mēozia iusti cū laudib^o rē. **C** Desiderātes videre nos sic et nos vos. Aug. Dur^o ē aiūs q̄ dilectiōez et si nō velit ipēdere nolit repēdere. Esa. 51. Attēdite ad abraā p^o rez v^o rē.

C Deinde cū dicit. (Ideo cōsolati rē.) ponit effectus relationis triplex. i. spūalis cōsolationis gratiarū actionis ibi. (Quā enī rē.) Et o^onis multiplicatē ibi. (Nocte rē.) Di